

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

ÍNDEX

1.- Introducció	pàg 3-4
2.- Antecedents	pàg 5-6
3.- Marc teòric	pàg 7-9
5.- Metodologia	pàg 10-13
6.- Resultats obtinguts	pàg 14-27
7.- Conclusions	pàg 28-31
8.- Bibliografia	pàg 32

1.- INTRODUCCIÓ

Aquest estudi de recerca està desenvolupat des de l'experiència del Gimnàs Social Sant Pau en relació a la garantia del dret a cobrir les necessitats bàsiques de persones sense llar i en risc d'exclusió social, mitjançant un servei de dutxes, rober solidari i menjar que atén a una mitjana de 100 persones diàries.

El Gimnàs Social Sant Pau desenvolupa aquesta funció des de l'any 2020, data que amb l'arribada de la Covid i el tancament obligatori dels gimnasos, l'Ajuntament de Barcelona contacta amb l'entitat, per portar a terme aquest servei. Des d'aquest moment, l'equipament treballa en línia amb el Sistema Català de Serveis Socials.

A l'any 2022, el Sistema Català de Serveis Socials ens informa que s'està planificant l'obertura de diferents serveis de dutxes a la ciutat de Barcelona, i, des del Gimnàs Social Sant Pau es comença a treballar en el protocol de derivació de persones usuàries cap a els futurs nous equipaments. Aquest fet, coincideix amb la possibilitat de tornar a obrir l'activitat esportiva al col·lectiu en risc d'exclusió social.

Davant d'aquesta situació, i, donada l'experiència de l'equip del Gimnàs Social Sant Pau, l'equip tècnic decideix elaborar un estudi de recerca sobre el perfil de persones usuàries del servei de dutxes, rober solidari i menjar. Aquest estudi s'ha elaborat amb l'objectiu general de recollir dades descriptives sobre el perfil i les necessitats de les persones usuàries del servei de dutxes, roba i menjar per tal de fer-lo servir com indicador al Sistema Català de Serveis Socials, i així aportar informació per millorar el disseny i la implementació d'un equipament i servei adequat a les necessitats del col·lectiu sense llar.

Des d'aquesta perspectiva, l'estudi també aporta uns resultats i conclusions de fàcil replicabilitat amb els objectius específics de:

1. Utilitzar els resultats per fer una correcta derivació als nous equipaments de dutxes ubicats a la ciutat de Barcelona.
2. Disposar d'indicadors per obrir l'activitat esportiva a les persones sense llar i en risc d'exclusió social, i així incidir en la millora de la seva autonomia i recuperació dels seus processos vitals en base a les seves necessitats reals.

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

3. Aportar els resultats al Sistema Català de Serveis Socials, per tal d'iniciar una línia de treball conjunta en la millora del benestar personal i la qualitat de vida de les persones sense llar i en risc d'exclusió social.

Així doncs, en el següent estudi de recerca presentem les dades extretes, la metodologia emprada i les conclusions materialitzades en intervencions futures en relació al col·lectiu de referència.

2.- ANTECEDENTS

La història del Gimnàs Social Sant Pau es remonta a l'any 1940, al número 46 de la Ronda de Sant Pau on s'inauguren els primers Banys Populars de Barcelona, construïts per la *Sociedad General de Aguas de Barcelona*. Era un espai on dutxar-se, que disposava de la primera piscina clorada de Barcelona. Els veïns i veïnes podien anar a dutxar-se per una pesseta i per una pesseta i mitja també tenen accés a la piscina. La idea era clara: evitar que la gent del *Barrio Chino*, densament poblat i sense aigua corrent a les cases, no fos origen d'infeccions i epidèmies, com la de tifus del 1914.

Amb el pas del temps, les veïnes del *Barrio Chino*, actualment El Raval, incorporaren banys a les seves cases, i el projecte de "Baños Públicos" va anar perdent sentit. Entre 1942 i 1962, l'espai del Sant Pau, també va ser seu dels entrenaments del Club Natació Montjuïc arribant a organitzar uns campionats europeus de natació. Més endavant, transformat ja en gimnàs, va ser gestionat per l'Escola Pia i el 1992 un grup de professors de l'INEF (Institut Nacional d'Educació Física) va començar el projecte del Gimnàs Sant Pau.

A causa d'una descapitalització, i la falta d'inversió en les instal·lacions l'aventura va acabar en fallida l'any 2012. En aquest moment complex les treballadores vam recuperar l'empresa i decidim incorporar la paraula SOCIAL al nom creant un projecte que les il·lusionés de bon començament.

Així comencem a escoltar a les persones sòcies del gimnàs però també al barri, i per això som el primer gimnàs en disposar d'un vestuari per a persones no binàries, ampliem l'horari durant el Ramadan, tanquem la piscina per a ús exclusiu femení, fem classes exclusives per a dones, la nostra cafeteria es transforma en un espai de trobada per a gent gran o per a infants i joves que no poden fer els deures a casa seva.... i, sobretot, un espai segur i d'igualtat on no saps si la companya de boxa amb la que tens tan bona relació té una segona residència i tres cotxes, o bé està dormint al carrer.

Amb el suport de moltes entitats del barri, de la ciutat, i de persones a títol individual, vam sortir al carrer amb la campanya "Habitem el Sant Pau" per lluitar contra el mobbing i l'especulació: la propietat de l'immoble es volia vendre el solar on està ubicat el Sant Pau per fer pisos de luxe.

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

Com moltes activitats de la ciutat, el març del 2020 el gimnàs també es va aturar amb l'arribada de la covid... però no del tot. El Gimnàs Social Sant Pau va tornar als seus orígens i es va posar al servei de les persones més desfavorides de la ciutat oferint servei de dutxa, canvi de roba, repartiment d'àpats, de mascaretes, recàrrega d'aparells electrònics, etc.

Una xifra: des de l'abril del 2020 hem atès una mitjana de 200 persones al dia en el servei de dutxes/canvi de roba i hem repartit una mitjana de 185 àpats diàriament.

Al juny del 2021 arriba una bona notícia: l'Ajuntament compra el solar on està ubicat el Sant Pau per reformar-lo totalment i construir 46 pisos socials a sobre.

A partir d'aquest moment, des del Gimnàs es comença a treballar per elaborar un pla estratègic d'obertura de l'activitat esportiva en clau social, orientada a garantir el dret al benestar personal i de millora de qualitat de vida de les persones en risc d'exclusió social.

D'aquesta manera el Gimnàs Social Sant Pau es converteix en un equipament integral per garantir el dret a una vida digna mitjançant dos serveis interrelacionats entre si: dutxes, rober solidari i repartiment de menjar, per cobrir les necessitats bàsiques de les persones, i, activitat esportiva per garantir el dret al benestar i a la millora de la qualitat de vida. Ambdós necessaris per crear itineraris d'inclusió que permetin a les persones sense llar recuperar la seva autonomia i reestructurar els seus processos vitals.

3.- MARC TEÒRIC

Com diu l'Article 25 de la Declaració Universal dels Drets Humans: «*Tota persona té dret a un nivell de vida adequat que li asseguri, així com a la seva família, la salut i els seu benestar, i en especial l'alimentació, la roba, l'habitatge, l'assistència mèdica i els serveis socials*».

Així doncs, totes les persones som titulars d'aquest dret, i, per tant garantir-lo és una obligació, no caritat.

Durant la primera dècada del S. XXI, les condicions de vida a les zones urbanes més desfavorables han empitjorat notablement. Actualment no existeix una població que estigui exempta de riscos i cada cop existeixen percentatges més alts de població forçada a mantenir un fràgil equilibri entre la marginació i la integració.

Aquest context ens ha obligat a buscar nous mètodes amb els que donar suport a diferents sectors de la població que es troben en situacions de risc d'exclusió social i afavorir la seva inserció en la societat. Per això s'han proposat polítiques socials destinades a fer front a aquests processos d'exclusió social, ja sigui mitjançant l'empleabilitat, l'educació o la salut. Ara bé, això no ha estat suficient, el que ha provocat una necessitat de recerca d'altres alternatives. I és aquí on sorgeixen les primeres idees de la realització de pràctiques esportives com a mitjà d'inserció social (Balibrea, 2009, pp. 5-7).

En concret, hem de pensar que l'esport aporta múltiples beneficis físics i psicològics a les persones, convertint-se en un factor indispensable pel benestar personal i la millora de la qualitat de vida. A més, ens permet canalitzar la necessitat de confrontació i l'agressivitat, estimula la sensibilitat, la creativitat, millora el clima social, i, és una eina poderosa per enfortir vincles i relacions socials, així com, per promoure valors com la solidaritat, la tolerància i la justícia.

Per tot això, l'esport s'ha convertit en una eina potent de transformació social, ja que té un paper important com a promotor de la integració social i el desenvolupament econòmic en diferents contextos geogràfics, culturals i polítics.

Per altre costat, també hem de tenir present que la pràctica esportiva és un dret humà. Tota persona ha de tenir la possibilitat de practicar esport sense discriminació de cap tipus. La Declaració Universal de les Nacions Unides, exposa en el seu article 25 que tota persona té dret a un nivell de vida adequat que li asseguri la salut i el benestar. Per altre part, la UNESCO especifica que «*L'esport és un instrument eficaç per assolir la pau i el desenvolupament sostenible, sense importar fronteres geogràfiques ni diferències socials*».

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

Finalment, cal destacar que l'Agenda 2023 i els seus Objectius de Desenvolupament Sostenible reconeixen *“que l'esport contribueix cada cop més a fer realitat el desenvolupament i la pau promovent la tolerància i el respecte, i que dona suport també a l'empoderament de les dones i els joves, les persones i les comunitats, així com els objectius en matèria de salut, educació i inclusió social”*.

Serveis socials i les persones sense llar

L'Ajuntament de Barcelona disposa d'un conjunt de serveis que tenen per objectiu prevenir aquestes situacions, atendre les persones sense sostre, cobrir necessitats vitals bàsiques i traçar itineraris d'inclusió que permetin la recuperació de l'autonomia personal i els vincles socials de les persones més vulnerables.

Aquests serveis s'aglomeren de la següent manera:

- Servei d'Atenció Social al Sensellarisme a l'Espai Públic (SASSEP)
- Servei d'acolliment residencial temporal per a persones sense sostre
- Servei d'acolliment diürn per a persones sense sostre
- Habitatge d'inclusió amb suport socioeducatiu
- Primer la Llar
- APROP (Allotjaments de Proximitat Provisionals)
- Menjadors socials
- Servei d'higiene

En relació, als Serveis d'Higiene, que són la base d'aquest estudi de recerca, cal destacar que a Serveis Socials existeixen actualment, en actiu, tres equipaments de dutxes i espais destinats al canvi de roba, d'accés directe per a tota persona que ho necessiti.

Centre de Dia Meridiana: Av. Meridiana, 197

Centre Integral de Persones Sense Sostre Horta: Camí de l'Església, 1-3

Centre de Dia Poble-sec: Font Honrada, 8

Horaris de prestació:

Dutxes i rober: de 9.00 a 11.00 hores

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

Cal destacar que, al sistema de Serveis Socials, actualment no existeix cap equipament relacionat amb la pràctica esportiva que, permeti millorar el benestar personal i la qualitat de vida de les persones, des d'aquesta perspectiva.

3.- METODOLOGIA

El mètode defineix la manera amb que es pretén donar resposta a una situació. En aquest apartat es recull de manera descriptiva el marc metodològic que hem escollit per orientar la recerca.

Cal matisar que, per desenvolupar aquesta recerca s'ha utilitzat criteris qualitius i quantitius. En aquest sentit, la dicotomia entre quantitatiu-qualitatiu ens ha generat, de manera irreconciliable, certs biaixos en quant a la precisió de les conclusions.

En relació als instruments de mesura s'han utilitzat: el qüestionari, l'observació i l'anàlisi documental.

3.1- El qüestionari

El qüestionari, un dels instruments d'ús més universal emprat en l'àmbit de les ciències socials, ens ha servit per la part més quantitativa de la recerca. Així doncs, mitjançant les preguntes realitzades hem pogut recollir informació i realitzar una diagnosi.¹ Per desenvolupar el qüestionari s'han fet servir els següents paràmetres:

- Perfil sociodemogràfic
- Utilització del servei i com ho ha conegut
- Com accedeix al servei
- On dorm
- El benestar personal (activitat esportiva)

La configuració d'aquests paràmetres que, hem considerat necessaris per poder extreure unes conclusions, s'ha elaborat mitjançant un treball consensuat de l'equip tècnic, pensant en les necessitats de les persones usaries i amb el suport d'un sociòleg expert en estadístiques i extracció de dades. A continuació exposem l'explicació de cada indicador en relació al grup de referència de les persones sense llar.

- Perfil sociodemogràfic

¹ RODRÍGUEZ GÓMEZ, G. GIL FLORES, J. GARCÍA JIMÉNEZ, E. (1996). Metodología de la investigación cualitativa. Archidona: Edit. Aljibe, pàg. 185

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

El perfil s'ha extret mitjançant tres variables: el gènere, l'edat i el país d'origen.

En relació al *gènere*, cal destacar que les dones també formen part del col·lectiu de persones sense llar, tot i que, la seva situació en molts casos està més invisibilitzada que la dels homes, però també viuen situacions més extremes. És en aquest sentit, tot i que són minoria, que és necessari tenir dades que incloguin la perspectiva de gènere, ja que cal adequar i planificar els serveis a les seves necessitats.

Pel que fa a l'*edat*, és una variable important en la planificacions de persones sense llar, ja que aquesta informació i coneixença es cabdal per saber les necessitats del col·lectiu de referència: són molt diferents les necessitats d'un jove de 19 anys que les d'una persona de 70.

En referència al *país d'origen*, s'ha considerat una variable d'estudi necessària, ja que ens aporta informació cultural sobre el grup de referència (tipus de menjar, costums, relacions personals com per exemple amb persones de diferent gènere, etc.). A més, també és important destacar el tema de l'idioma, una barrera a vegades complicada de solventar amb el col·lectiu de persones sense llar d'origen immigrant.

- **Com ha conegut el nostre servei**

Aquest indicador ens permet rebre informació de com arriben les persones sense llar al servei, i, per tant de quina manera podem donar a conèixer el recurs perquè arribi la informació al màxim número de persones que ho necessiten.

- **Utilització del servei**

Aquest indicador s'ha centrat en la temporalitat d'utilització del servei de dutxes, en referència al número de cops setmanals que se'n fa ús, i des de quan. La primera pregunta serveix per fer l'estimació i la previsió sobre el número de persones usuàries que poden fer ús del recurs de forma diària. Per altre costat, també s'ha extret informació sobre des de quan es fa ús del servei per valorar l'impacte de la pandèmia en el col·lectiu de persones sense llar.

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

A més aquest indicador també ha servit per extreure dades sobre els número de persones usuàries del servei que utilitzen altre recurs de dutxes de la ciutat, una informació important per detectar la necessitat de vinculació de les persones sense llar, a un únic servei.

També s'ha volgut fer una extracció de dades sobre la utilització de la resta dels serveis que s'ofereixen, així com arriben al servei (carros, bicicleta, gossos, bosses,...) per analitzar de la manera més detallada possible les necessitats del grup, i, poder adequar el recurs a la realitat existent. Un exemple, quan vam començar a donar el servei de dutxes, érem dels pocs equipaments on es podia accedir amb animals de companyia i fins i tot els podien rentar (hem de pensar que un gos per una persona que dorm al carrer és un company, però a més un element de seguretat, ja que, per exemple, quan estan dormint, si algú s'apropa el gos els desperta).

- **On dorm**

Aquest indicador ens dona la informació necessària per determinar la importància que els recursos estiguin a prop del lloc on dormen les persones sense llar, donat les dificultats d'aquest col·lectiu en relació a la seva mobilitat, transport i logística per fer ús dels recursos. També volíem conèixer si pernocten a la ciutat de Barcelona o a poblacions veïnes.

- **El benestar personal**

El benestar de les persones sense llar també forma part del dret a una vida digna, de la recuperació de l'autonomia personal i de la reestructuració dels processos vitals d'aquest col·lectiu. Per això, és imprescindible extreure informació d'aquest indicador, per analitzar les necessitats del col·lectiu i treballar per oferir serveis el més integrals possibles.

L'observació, que implica la interacció amb els grups socials de referència, ens ha servit per interpretar la realitat. Hem recollit la informació d'una manera espontània al nostre escenari social, respectant el transcurs dels fenòmens. Seguint, les paraules de Anguera (1989) hem fet servir aquest mètode per advertir els fets tal i com es presenten a la realitat i, en registrar-los per posteriorment comprovar-los. ²

² 137 ANGERA, M.T. (1989). Metodología de la observación en las ciencias humanas .Madrid: Edit. Cátedra Pág. 21 138 Ídem., pàg. 227

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

Així doncs, aquesta observació s'ha fet de manera diària, entre les persones que utilitzen el servei habitualment, mentre es passaven els qüestionaris, i, observant la realitat i l'evolució del que representa el servei de dutxes, rober i repartiment de menjar.

L'anàlisi documental: per poder realitzar l'estudi de recerca ha estat necessari conèixer la situació social d'aquestes persones i dels barris en el que habiten. Cal destacar que, per l'elaboració i el tractament de dades s'han fet servir, pràcticament en la seva totalitat, eines informàtiques

Finalment, cal destacar que per l'elaboració de les conclusions d'aquest estudi de recerca, s'ha utilitzat la metodologia participativa de tot l'equip de treball. S'han realitzat diverses reunions periòdiques per tractar els resultats de les enquestes i arribar a les conclusions i futures accions.

4.- RESULTATS OBTINGUTS

A continuació presentem els resultats obtinguts a nivell quantitatiu i qualitatiu.

- A nivell quantitatiu

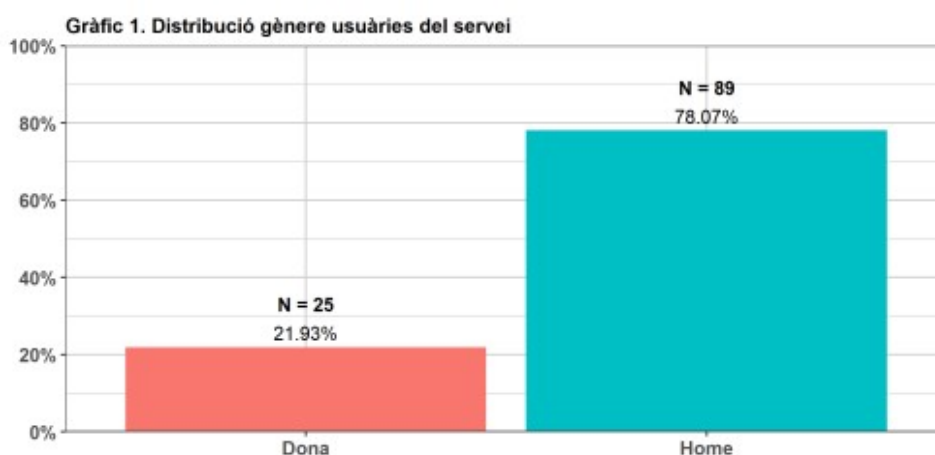
A continuació presentem el resultats obtinguts del qüestionari, realitzat sobre la mostra de 118 persones usuàries del Servei de Dutexes i Canvi de Roba del Gimnàs Social Sant Pau, de les quals, en termes absoluts, 114 persones han respost al qüestionari. La resta, 4 persona no han volgut respondre. En termes relatius, hem obtingut resposta d'un 97% de la mostra.

Cal destacar que, el col·lectiu de persones sense llar és difícil de quantificar, ja que hi ha persones que venen de forma constant, d'altres que venen només un cop, i d'altres un període. Tot així, s'estima que pel recurs passen unes 1.000 persones anuals. Aquesta mostra representa un 11,8% de les persones usuàries del servei.

Els resultats es detallen desglossats pel tipus de pregunta del qüestionari.

1.- Perfil sociodemogràfic

1.1.- Distribució per gènere:

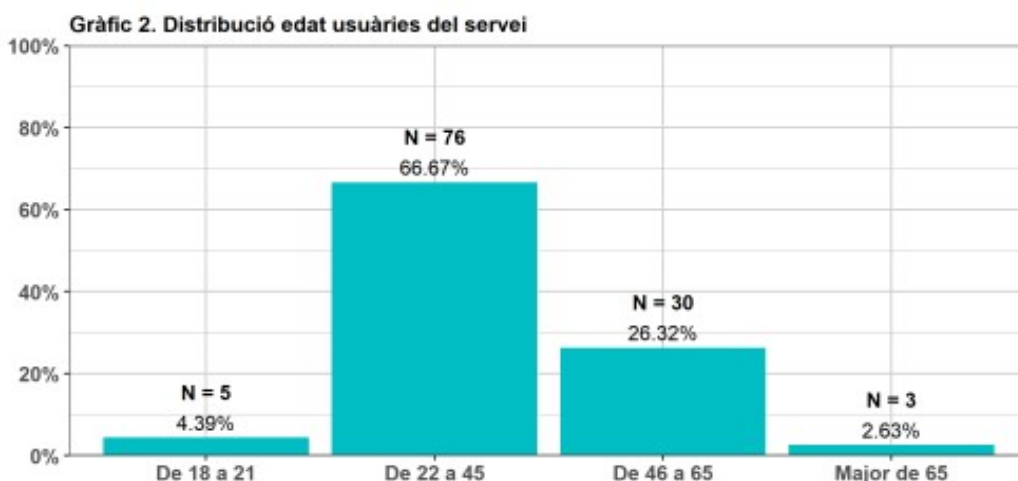
Sobre el gènere, del total de la mostra un 21,93% han sigut dones i 78,07% homes. Cal detallar que, el número de dones que utilitzen el servei a nivell global és significativament més baix que els dels homes ja que les dones que viuen en situació de carrer és bastant

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

més inferior que la dels homes. Per altre costat esmentar que del conjunt de les nostres persones usuàries, les dones són més constants al nostre servei que els homes.

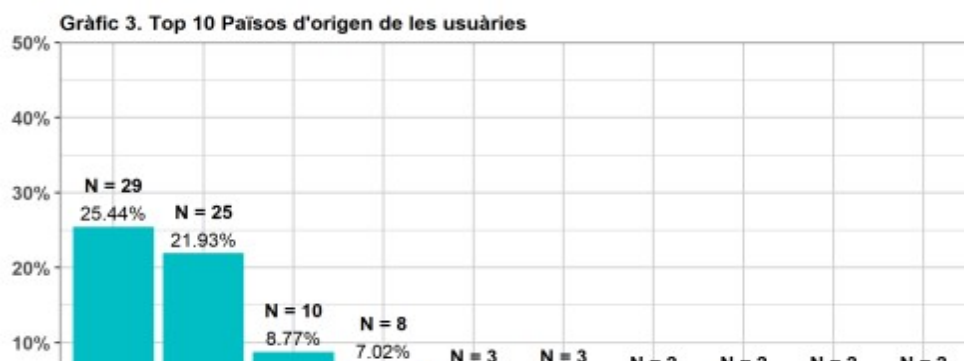
La mostra de referència és un reflexa d'aquesta realitat.

1.2.- Distribució per cohort d'edat

La majoria de persones usuàries del servei es troben entre els 22 i els 45 any, un 66,67% sobre el total de la mostra, seguit de l'etapa entre els 46 i els 65 anys que representen el 26,32%. Per tant, podem afirmar que l'edat adulta és la que aglomera el número més elevat de persones usuàries del servei. La raó que li donem a aquestes xifres és que els joves i la tercera edat té més recursos a la ciutat.

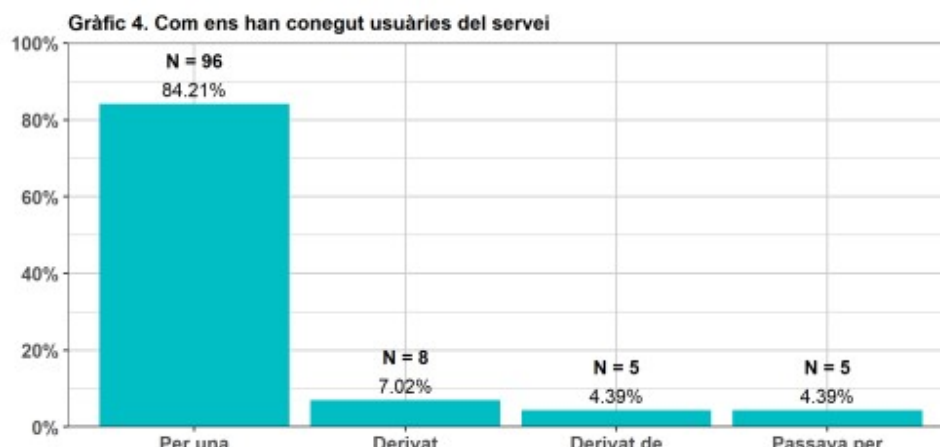
1.3.- País d'origen

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

En relació a les dades extretes sobre el país d'origen determinen que el 25,44% de les persones que han respost al qüestionari són d'origen marroquí i un 21,93% d'origen espanyol. Algèria i Colòmbia, amb un 8,77% i un 7,02%, respectivament, són els altres països d'origen dels que provenen les nostres persones usuàries. Per tant aquestes xifres trenquen amb la visió que té la població general que hi ha una minoria de persones amb nacionalitat espanyola que utilitza serveis com el nostre. Sí que hem detectat que les persones amb nacionalitat espanyola viuen més en infrahabitatges que al carrer, que les persones d'altres nacionalitats.

2. Com ha conegut el nostre servei

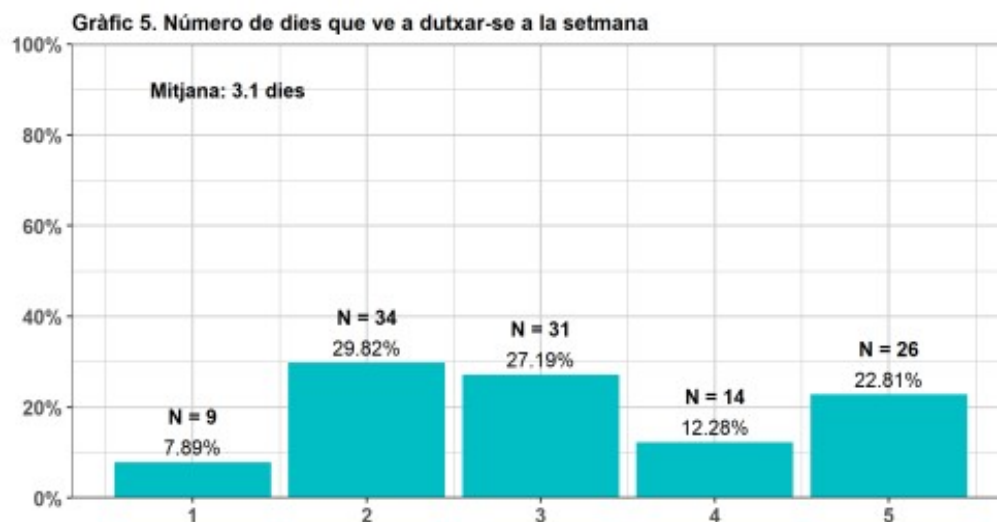

En relació a com ens han conegut, pràcticament el total de la mostra, un 84,21% ha sigut per una persona coneguda. Pel que fa a les derivacions, el 7,02% de les persones han vingut derivades d'altres centres privats i una 4,39% de Serveis Socials.

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

3. Utilització dels serveis

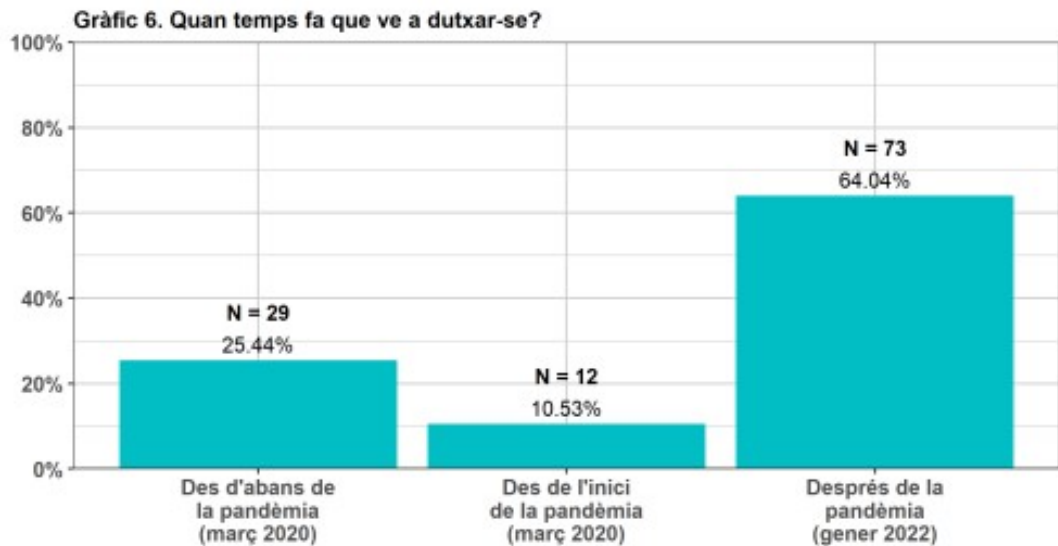
3.1.- Utilització del servei de dutxes en hores setmanals

Pel que fa al número de cops setmanals que utilitzen el servei de dutxes, el 29,82% el fan servir 2 cops a la setmana, el 27,19%, 3 cops i el 22,81%, 5 cops. Les dades menys significatives les troben en els 4 dies per setmana, amb un 12,28%, i 1 dia per setmana, que només aglutina al 7,89% de la mostra. Aquí hem de diferenciar, tal i com comentàvem quan parlàvem de gènere, que les dones, els homes trans i les dones trans, són les persones que utilitzen més dies a la setmana el nostre servei. Això ho atribuïm a que el servei que donem a aquest col·lectiu és més personalitzat i els hi donem prioritat, i ho fem ja que creiem que són un col·lectiu amb més necessitat d'atenció.

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

3.2.- Temps que fa que s'utilitza el servei de dutxes (s'agafa com a referència març 2020)

En relació al temps que porten utilitzant el servei, el 64,04% de la mostra van començar a utilitzar l'espai després de la pandèmia, front a un 25,44% que utilitzaven abans de la pandèmia. Aquest fet, suposa un increment significatiu en l'increment de persones usuàries abans i després de la pandèmia.

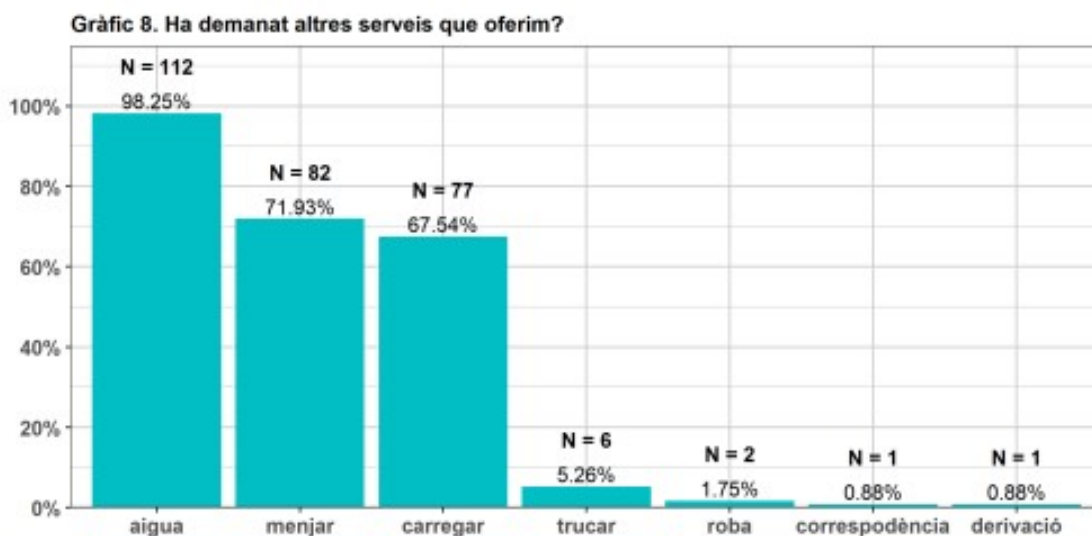
3.3.- Utilització d'altres serveis de dutxes

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

En relació a la utilització dels altres serveis de la ciutat de Barcelona, el 90,35% només utilitza el nostre servei de dutxes, rober solidari i menjar. La resta de la mostra es reparteix de manera poc significativa entre: Font Honrada, Arrels, Cas Baluard, Centre Meridiana i Metzineres.

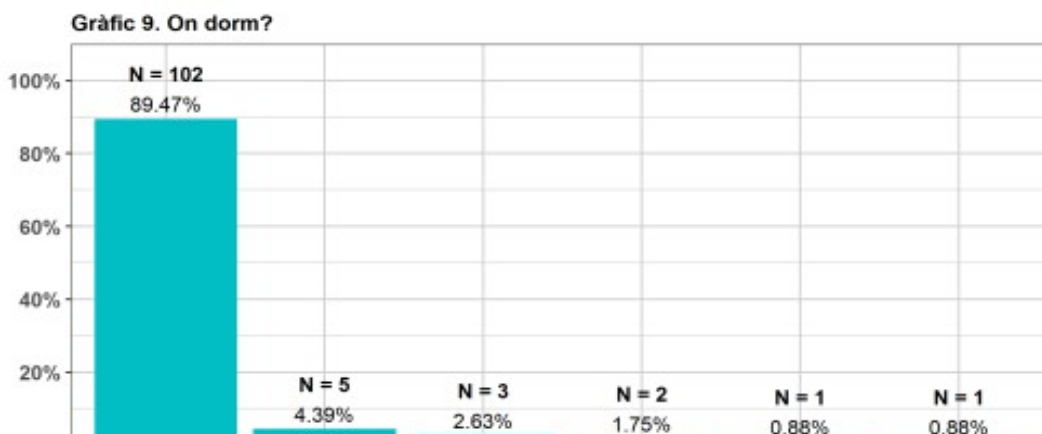
3.4.- Utilització d'altres serveis que oferim

***En relació al servei que utilitzen, cal especificar que el qüestionari en aquesta pregunta és multiresposta, ja que la majoria de persones usuàries utilitzen més d'un servei.*

4.- On dorm?

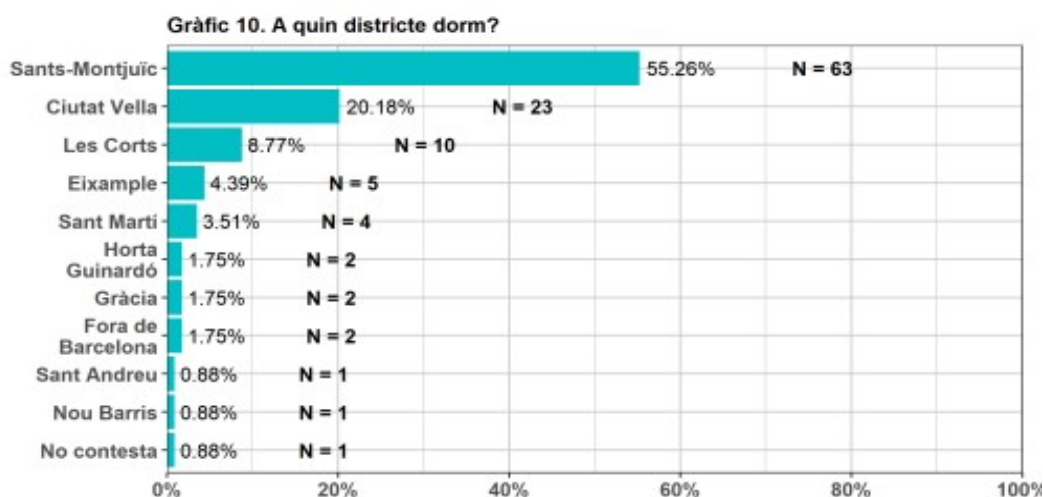
4.-1.- On dorm?

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

Pel que fa al lloc on dormen, cal destacar que pràcticament la majoria de la mostra, un 89,47% dormen la carrer. La resta de la mostra es reparteix en diferents tipus d'habitatges, sent l'infrahabitatge el més utilitzat, amb un 4,39%.

4.2.- A quin districte dorm?

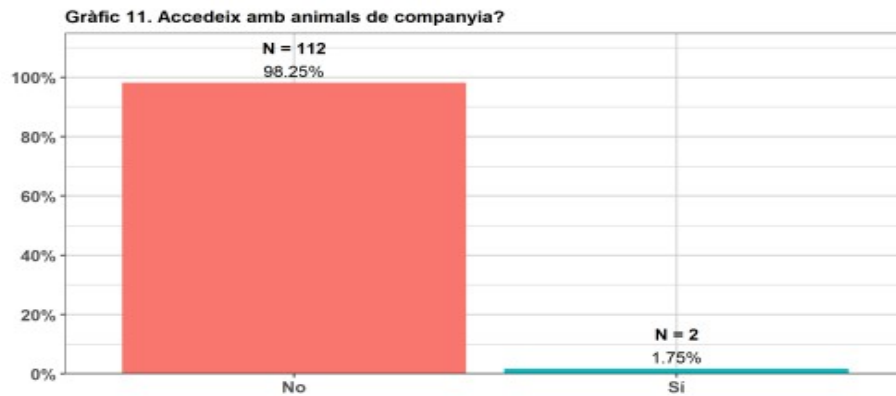
Pel que fa al districte en el que dorm el grup de referència, Sants-Montjuïc, amb un 55,26% del total de la mostra i Ciutat Vella, amb un 20,18%, son les dos zones geogràfiques on es concentren la gran part de les persones usuàries del servei. Un dels motius que Sants-Montjuïc aglomeri un nombre molt elevat de persones dormint al carrer és perquè molts viuen a la muntanya de Montjuïc, que és una mica més tranquil que el centre de la ciutat.

Mentre que les Corts i l'Eixample, aglutinen el 8,77% i el 4,39% respectivament. La resta de la mostra es reparteix entre els altres districtes de la ciutat. La ubicació del nostre servei Ronda Sant Pau 46, frontera entre el Raval i Sants-Montjuïc dona resposta a aquestes dades.

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

5. Com accedeix al servei

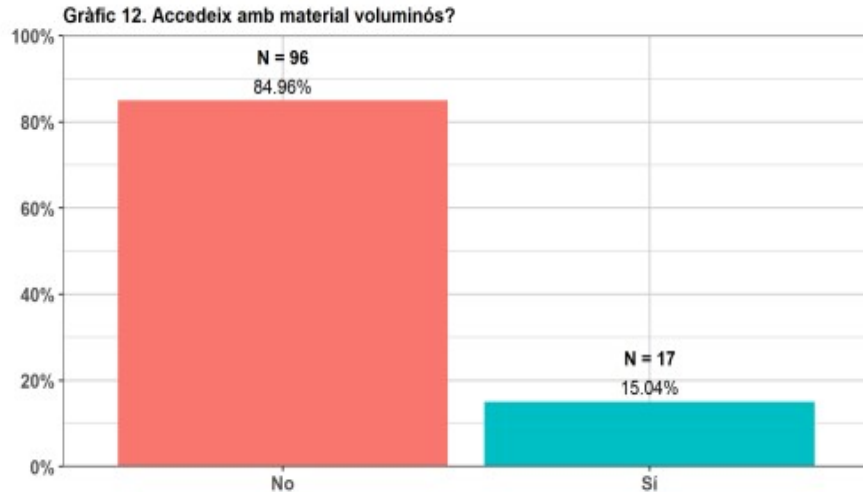
5.1- Accedeix amb animals de companyia

Només un 1,75% de les persones que han respost el qüestionari accedeixen al nostre servei amb animals de companyia. Sabem que més usuaris del nostre servei tenen animals de companyia, però sovint els deixen amb un company/a quan accedeixen al servei. Tot i així, creiem important que les persones que tenen un animal de companyia puguin accedir a un servei de dutxes, ja que sovint, tal i com hem esmentat anteriorment, a banda de fer-les companyia, són un element més de seguretat, ja que per exemple, quan estan dormint al carrer l'animal els desperta si alguna persona s'apropa.

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

5.2- Accedeix amb material voluminós

Un 84,96% accedeixen únicament a una motxilla o sense res, front a un 15,04% que sí que accedeix al nostre servei amb material voluminós, ja siguin carros o d'altres ensers personals. L'explicació a aquestes xifres són tres: la primera és que hi ha moltes persones que porten totes les seves pertinences en bosses/motxilles relativament petites; La segona és que per venir a dutxar-se deixen les seves pertinences amagades i/o amb companys/es; i la tercera és que una minoria viuen en infrahabitatges on deixen les seves pertinences.

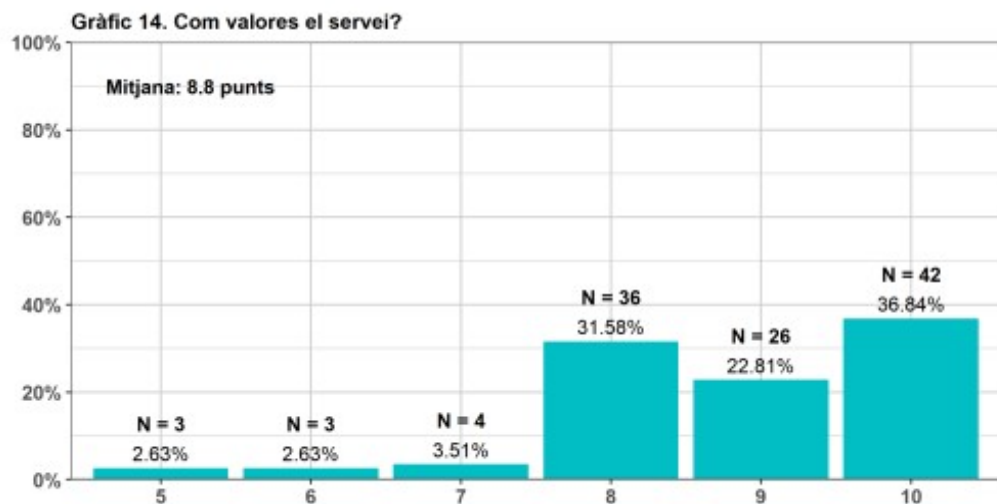
SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

6. Fer esport

Un 85,96% de les persones que han respost el formulari els agradaria i estaven disposades a fer esport per les tardes, en canvi, un 13,16% no tenen interès per aquest tipus d'activitat.

7.- Pregunta oberta: què valors més positivament del servei?

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

Per tal de respondre, es va utilitzar el paràmetre del 5-10, sent 5 poc valorat i 10 molt valorat. Pràcticament tota la mostra va valorar el servei entre el 8 i el 10. Entre els aspectes positius que es van destacar, els més significatius van ser:

A.- Agraïment per servei que oferim

B.- Demanda de que obrim més dies i ampliar l'horari

C.- El fet de no demanar documentació per accedir al servei i/o una derivació de Serveis Socials ja que són molt lents i trigarien en poder accedir al servei.

- A nivell qualitatiu

Per obtenir resultats a nivell qualitatiu s'ha utilitzat el mètode de l'observació i entrevistes informals per extreure dades més significatives, en relació al funcionament del servei i a les persones usuàries. S'ha interactuat des de l'espontaneïtat amb el grup de referència per extreure resultats en relació a les necessitats de les persones sense llar que, puguin complementar la part quantitativa de l'estudi.

Finalment, cal destacar que aquest estudi s'ha sustentat a nivell teòric amb un anàlisi documental sobre les persones sense llar, i, la seva situació a la ciutat de Barcelona i al barri del Raval, per tal de poder conèixer i entendre una realitat que va més enllà del nostre servei.

D'aquest anàlisi, i, per tal d'elaborar unes conclusions el més detallades possibles s'ha realitzat un estrat amb el següents resultats, que són significatius en quant a la incidència en la creació i derivació de les persones usuàries als nous equipaments.

- A Barcelona hi ha, com a mínim, 4.899 persones sense llar. Segons el recompte realitzat per la Fundació Arrels³ es creu que aquesta xifra, que determinen de mínims, es classifica de la següent manera:

-1.231 persones dormen al carrer a Barcelona.

-2.803 persones dormen en recursos públics i privats de la ciutat (segons el recompte de **la Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar, de maig de 2021**)⁴.

³ Informe 'Viure al carrer a Barcelona. Radiografia d'una ciutat sense llar' – núm. 4 (dades 2022). <https://www.arrelsfundacio.org/>

⁴ Diagnosi 2022 La situació del sensellarisme a Barcelona Evolució i relació amb el mercat laboral. Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar. Ajuntament de Barcelona

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA

Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

Concretament, 1.741 places es troben en allotjaments públics i concertats i les 1.062 restants formen part d'entitats socials privades

-Segons les dades municipals, 865 persones (adultes i infants) viuen en assentaments informals a Barcelona (solars, fàbriques en desús i locals amb dinàmica d'assentament).

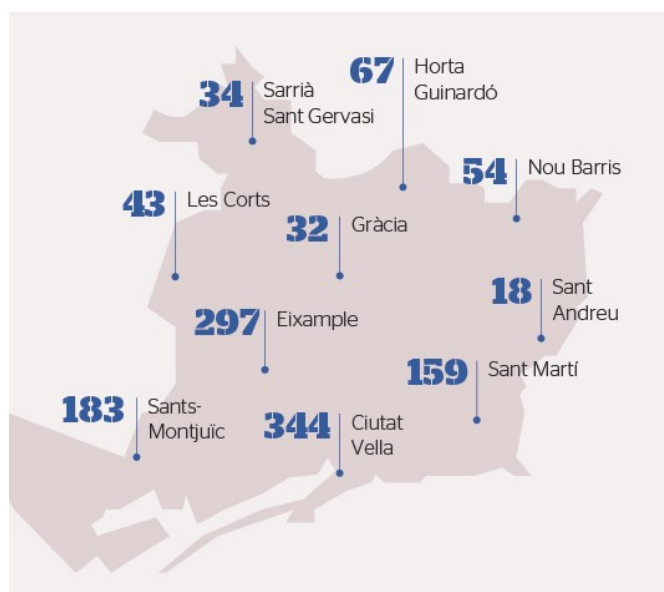
Número de personas que viven en la calle en Barcelona (2008-2022)

En relació al perfil del col·lectiu, segons el mateix informe, el 90% de persones que dormen al carrer són homes, el 8% dones, el 0,3% dones trans, el 0,3% gènere no binari i un 1,7% NS/NC, amb una edat mitja de 44 anys, i amb un 43% nascut a països extracomunitaris.

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA *Totes les persones som titulars del dret a una vida digna*

Per altre part, a nivell geogràfic, de districte, la composició de Barcelona en relació al sensellarisme determina que Ciutat Vella, l'Eixample i Sants Montjuïc són els territoris on es concentren més persones sense llar.

Les dones i el sensellarisme

El recursos per a persones sense llar estan en general pensats per a homes i son pocs els programes adaptats a dones. De fet, els recomptes que reflexen el número de persones que es troben sense llar solen ser mostres compostes majoritàriament per homes. Tot això ha generat que, el sensellarisme hagi tingut sempre una visió androcèntrica i patriarcal.

Les dones eviten qualsevol situació de dormir al carrer, donat que són espais molt violents, i, en el cas de les dones encara més donada la possibilitat de patir qualsevol tipus d'agressió masclista o agressió sexual. Aquest fet implica que les dones abans d'arribar a aquesta situació optin per alternatives que es corresponguin amb altres situacions d'exclusions residencials, menys estudiades i quantificades, o bé aguantar situacions, només per tenir un sostre al cap, que un home no aguantaria..

Tot i això, les dones sense llar són un col·lectiu que també conformen la realitat de la societat catalana, i, per tant s'han de tenir en compte a l'hora de crear i planificar recursos i serveis que siguin adequats a les seves realitats.

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

És per això que des del Gimnàs Social Sant Pau, es van analitzar les dades des d'una perspectiva global i des de la perspectiva de gènere, per tal de dissenyar un recurs que tingui en compte la situació de les dones sense llar.

En relació a les dades a nivell quantitatiu, hem de dir que de la mostra que presentem un 21,93% en termes relatius, el que suposa 25 persones en termes absoluts, són dones. Aquesta xifra ja es significativa en quant a que les dones representen un estrat petit de la mostra total.

Al ser un grup més reduït, es va decidir incidir en aquest grup mitjançant l'observació i l'escolta activa de les dones usuàries per tal de poder fer un anàlisi de les necessitats reals del grup de referència, i adequar els recursos a les seves casuístiques reals. Per això, una de les professionals de l'equip tècnic del servei de dutxes, roba i menjar solidari treballa amb el grup de dones usuàries.

A partir d'aquesta observació es va detectar la necessitat de crear espais específics per a dones, tant pel que fa al servei de dutxes, roba i menjar, com a l'activitat esportiva i de millora del benestar personal.

5.- CONCLUSIONS

El sensellarisme és una problemàtica cada cop més present a la ciutat de Barcelona. El continu increment de persones sense llar posa blanc sobre negre que els sistemes de protecció social i les xarxes de suport no són suficients per a què aquestes situacions arribin a donar-se.

Davant això, existeix una necessitat real de crear diferents recursos per a què persones sense llar puguin tornar a recuperar la seva autonomia personal i la seva estructura de vida. En definitiva, recursos orientats a garantir el dret a la vida digna d'aquest col·lectiu; un dret del que totes i tots som titulars.

Per la creació d'aquests recursos, és imprescindible conèixer i analitzar les necessitats reals del col·lectiu, per tal que siguin serveis eficients i eficaços, i, que permetin millorar la qualitat de vida de les persones sense llar. Per això, és compromís de totes i tots treballar en xarxa i coordinació per oferir i millorar els serveis, i atendre més i millor a les persones que s'han quedat sense llar.

És des d'aquesta perspectiva que, el Gimnàs Social Sant Pau, des de la seva experiència amb el col·lectiu de persones sense llar ha analitzat una serie de dades significatives amb les quals vol contribuir per a que la creació d'aquests recursos tingui en compte les necessitats reals de les persones sense llar, un col·lectiu que, donat les seva casuística, sol ser de difícil accés.

D'aquesta manera, mitjançant aquest estudi s'ha detectat:

- **Un servei bàsic:** El Gimnàs Social Sant Pau dona un servei molt bàsic (la higiene) al que poden accedir totes les persones amb dues úniques condicions: que respectin l'espai i a les persones que s'hi trobaran. Això vol dir que no demanem documentació, ni derivacions de professionals dels Serveis Socials, etc. Per tant atenem a persones que, o bé no volen estar dintre del sistema de Serveis Socials per decisió pròpia, o bé persones que fa molt pocs dies que estan en aquesta situació i encara no han tingut la oportunitat d'entrar al sistema que els pot ajudar a recuperar-se. Tots els informes sobre el sensellarisme constaten dos aspectes. El primer és que una persona que te cura de la seva higiene, és una persona que te més facilitat per sortir d'una situació de sensellarisme. La segona és què com més aviat pots atendre a una persona, que pels motius que siguin, es troben al carrer,

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

més fàcil és que recuperi la normalitat: millor dies, que setmanes, que mesos, que.... Per tant accedir sense traves burocràtiques a una higiene mínima (i que a més els informem de diferents serveis que pot accedir a la ciutat), fa que un Servei com el que oferim sigui un pas per no cronificar el sensellarisme.

- **La ubicació del servei:** Les persones sense llar tendeixen a utilitzar els recursos que es troben a prop del lloc on dormen. Aquest fet és degut, segurament, a les dificultats per desplaçar-se i d'accés al transport públic per desplaçar-se. Per tant, és imprescindible tenir en compte aquest indicador a l'hora de planificar i distribuir els serveis a la ciutat.

- **L'adequació del servei:** Les persones sense llar es mouen amb carros i motxilles de gran pes, on porten la seves pertinences. En aquest sentit, s'han de crear serveis que permetin guardar i protegir les poques propietats personals de les persones usuàries. Per altre part, hi ha persones sense llar estan acompanyades de gossos, un aspecte que també s'ha de tenir en compte en la planificació dels recursos. Finalment, destacar que moltes de les persones usuàries tenen necessitats més enllà de dutxar-se, canviar-se de roba i menjar. La més freqüent és la càrrega d'aparells electrònics.

- **Espais segurs i propers:** Las situacions de dificultat per les que passen les persones sense llar, les fan un col·lectiu altament vulnerable. Per això és important crear espais on la base sigui la seguretat, el respecte i el bon tracte a les persones usuàries. Els recursos han d'estar dotats d'un protocol de funcionament, i una carta de drets i deures de les persones usuàries, i de les treballadores.

- **Mediació i conflicte:** Les persones sense llar sovint pateixen situacions amb alt grau d'estrès, fet que provoca que a vegades vinguin amb certa actitud violenta. Per això, és indispensable que el recurs compti amb professionals socials i experimentant en mediació i conflicte, però també recomanem integrar a la plantilla persones que hagin viscut situació de carrer, tot buscant l'equilibri, ja que aquestes persones empatitzen amb les usuàries, et fan reflexionar sobre aspectes i ajuden a millorar processos i en definitiva el servei. També en aquest sentit, és important elaborar un protocol d'actuació i de formació per situacions conflictives.

SERVEI DE DUTXES, ROBER SOLIDARI, MENJAR I ACTIVITAT ESPORTIVA
Totes les persones som titulars del dret a una vida digna

- **L'autonomia personal i la reestructuració dels processos vitals:** Els recursos per a persones sense llar han d'estar orientats a que aquest col·lectiu pugui recuperar la seva autonomia personal i la reestructuració dels seus processos vitals. Aquesta recuperació passa per incidir en diferents aspectes vitals del col·lectiu, a més de cobrir les necessitats bàsiques (accés a l'habitatge, al mercat laboral, a activitats de millora del benestar personal i la qualitat de vida, a la sanitat etc...). Per tant a banda de donar servei d'higiene, s'ha de tenir un banc de recursos de la ciutat per a poder orientar a aquelles persones que et demanen informació.

En relació al benestar i la qualitat de vida, l'esport es converteix en una eina imprescindible per garantir aquest dret. En aquests moments, Serveis Socials no disposa de cap recurs en aquest sentit. És per això que, trobem imprescindible el treball en coordinació i derivació amb altres entitats de la ciutat de Barcelona, així com, la creació d'una guia de derivació compartida que aglutini a tots els agents implicats (entitats i administracions públiques).

- **La perspectiva de gènere i el sensellarisme:** Les dones, són la part més invisible del col·lectiu de persones sense llar i també la més vulnerable. La greu situació de vulnerabilitat que viuen les dones, els homes trans i les dones trans sense llar implica que s'ha de tenir especial atenció a que els recursos estiguin adequats a les seves necessitats específiques, tant pel que fa al servei i recursos que s'ofereixen, a l'equipament en sí, al tracte que se'ls ofereix i als professionals implicats en el mateix.

S'ha de treballar de manera específica amb el col·lectiu de dones sense llar, generant accions i actuacions que tinguin en compte la seva casuística.

- **País d'origen de les persones usuàries:** Un % de les persones usuàries del servei són d'origen estranger, i l'idioma pot suposar a vegades un obstacle. Per això, els serveis i recursos han d'estar adequats, amb informació en diferents idiomes, i, professionals que puguin atendre a aquestes persones usuàries d'una manera específica.

6.- BIBLIOGRAFIA

- RODRÍGUEZ GÓMEZ, G. GIL FLORES, J. GARCÍA JIMÉNEZ, E. (1996). Metodología de la investigación cualitativa. Archidona: Edit. Aljibe, pàg. 185
- ANGERA, M.T. (1989). Metodología de la observación en las ciencias humanas .Madrid: Edit. Cátedra, 1997
- BALIBREA MELERO, E. Quaderns de ciències socials, El deporte como medio de inserción social de los jóvenes de barrios desfavorecidos, Quaderns de ciències socials, ISSN 1696-1676, N°. 12, 2009.